

(versió original en català)

Textos extrets de la novel·la “1984” de George Orwell

“Ens trobarem en un indret on no hi ha foscor”.

Algú que seia prop seu li havia dit quan passava: “Ens trobarem en un indret on no hi ha foscor”. Un suggeriment no pas un ordre. Mai no havia pogut estar segur si li era amic o enemic. Després de tot tant li feia.

Es trobava en una cel·la que tant podia estar il·luminada com a les fosques, car no podia veure res més que un parell d'ulls. Aquells ulls van esdevenir més grossos, més lluminosos. De sobte se sentia aixecat del seient, immers dins aquells ulls, xuclat per ells. Era el seu costat. Era qui ho dirigia tot. Era qui havia escollit els guàrdies i havia impedit que el matessin. Era ell el qui decidia quan havia de cridar de dolor, el qui assignava els moments de respir, de menjar, de dormir i de donar-li les injeccions al braç. Era ell qui proposava les preguntes i suggeria les respostes. Era el botxí, era el protector, era l'inquisidor, era l'amic. I un cop va sentir una veu que li murmurava a l'orella; “No t'inquietis, jo tinc cura de tu. Fa set anys que et vigilava. Ara ha arribat el moment decisiu. Jo et salvaré, et faré perfecte”. No estava segur que aquella fos la veu però si que era la mateixa veu que li havia dit en somnis set anys enrere “Ens trobarem en aquell lloc on no hi ha foscor”.

Ara anava a començar un diari.

Posar una data en un paper era un acte delictiu. Escrivia en lletres menudes i irregulars “4 d'abril de 1984”. No tenia cap mena de seguretat que aquell fos el 1984. Era pels vols d'aquella data. ¿Per a qui escrivia aquest diari? Pel futur, per l'avenir. De sobte va caure en el mot “pensadoble” de la Novaparla. Com podia comunicar amb el futur? Era notòriament impossible. O bé el futur seria semblant al present i aleshores no n'hi farien cas, o bé seria diferent i aleshores les seves assercions no tindrien sentit.

Durant uns instants, assegut, mirava estúpidament el paper.

No havia de fer sinó traslladar al paper el monòleg inquiet, inacabable que punt per punt el seu cervell havia anat redactant des de feia anys. Ara però fins el monòleg s'havia evaporat. Els segons anaven passant. No s'adonava de res llevat de la blancor del full que tenia davant. De sobte es posà a escriure, amb por, però només comprenia a mitges allò que posava. La seva lletra corria d'un costat a l'altre de la pàgina.

Però una dona de baix, del lloc de la plebs, de la casa, de sobte, començà a promoure un aldarull i crits, no res més del mostrat, no davant dels nens, ells no, no està bé no, davant dels nens no, fins que la policia la va treure, la va treure fora, no suposo que li passés res, ningú no es preocupa d'allò que diu la plebs, reacció típica de la plebs, ells mai no...

Els seus ulls es fixaren una altra vegada en la pàgina. Les lletres que feia ara, però, ja no eren les mateixes d'abans, comprimides i mal fetes. La seva ploma havia lliscat per damunt del paper llis. “Em mataran, tant me fa, m'engegaran un tret darrera el clatell tant me fa, a baix el gran germà, sempre us tiren a darrera el clatell, tant me fa, a baix el gran germà...”. No comprens que ets sol? Ets fora de la història, ets inexistent.

Era sempre de nit -els arrestos succeïen invariablement de nit. La sobtada estrebada que us desvetlla, la mà grollera que us aferra per l'espatlla i us sacseja, els focus de llum que us fan obrir els ulls, la rotllana de rostres adustos al voltant del llit. En la immensa majoria dels casos no hi havia judici, no es feia cap informe sobre l'arrest. La gent, simplement desapareixia i sempre de nit. El vostre nom era esborrat dels registres, tot record de les vostres accions s'evaporava, us negaven la vostra existència anterior, us oblidaven. Havíeu estat abolit, anihilat, vaporitzat; heus aquí la paraula usual: vaporitzat.

Tal vegada allò que duia escrit a la cara no era ben bé heterodòxia, sinó simplement intel·ligència. “Futur o passat, temps de llibertat de pensament, on els homes son diferents els uns dels altres i no viuen solitaris... temps en què existeix la veritat i en què allò que un fa no pot ésser desfet: des de l'època de la uniformitat, de l'època de la solitud, de l'època del Gran Germà, de l'època de la pensadoble... Jo et saludo!”

Ara que ja es considerava un home mort, ara se li va fer molt important de conservar la vida tant de temps com pogués. Ara que ja era mort, ara precisament era quan s'havia sentit capaç de formular els seus pensaments, ara era quan s'havia donat el pas decisiu. Les conseqüències de cada acció anaven incloses en la mateixa acció.

Novament va considerar per qui escrivia el diari. Pel futur, pel passat: per una època probablement

imaginària. I davant seu no hi havia la mort, sinó el no res. El diari seria reduït a cendres, i ell a fum. Solament la policia del pensament llegiria allò que havia escrit abans d'eliminar-lo de l'existència, de fer-lo fora de la memòria. Com podríeu interpel·lar el futur si ni una petita partícula vostra, ni una miserable paraula anònima escrita en un tros de paper no us podia sobreviure físicament? Ara de les patrulles de la Policia no calia preocupar-se'n. La Policia del Pensament sí que era terrible. De moment va semblar-li que havia perdut la facultat de parlar. Movia la llengua sense proferir cap so. No va dir res. Ara parlaven unes altres veus.

La paraula SOCANG apareixia i desapareixia alternativament. Socang. Els sagrats principis del Socang: Novaparla, pensadoble, la mutabilitat del passat. Li va semblar com si recorregués uns boscatges del fons del mar, perdut dins un món monstruós on ell mateix era el monstre. Estava sol. El passat havia mort, el futur era inimaginable. ¿Quina certesa tenia que un ser humà d'avui dia li fes costat? ¿I quin mitjà per conèixer que el domini del Partit no duraria sempre més? Com resposta, els tres eslògans de la façana blanca del Ministeri de la Veritat se li mostraven clarament:

LA GUERRA ÉS PAU

LA LLIBERTAT ÉS ESCLAVITUD

LA IGNORÀNCIA ÉS FORÇA

Un objecte rodó, suau, semblava tou a la claror del llum d'oli. Pesant terrós de vidre, rodó d'un costat i pla de l'altre, en forma gairebé d'hemisferi. Tant el color com la textura del cristall tenien una peculiar delicadesa, com l'aigua clara. Al seu centre, i engrandit mitjançant la superfície corba, hi havia un estrany objecte enroscat de color vermell que feia pensar en una rosa o anèmone marina.

Li interessava no tant la seva bellesa com l'aparença que semblava posseir de pertànyer a uns temps completament distints dels actuals. Aquell vidre suau, transparent com l'aigua, era ben diferent dels altres vidres que havia vist. L'objecte encara tenia l'atractiu d'una manifesta inutilitat.

L'infinitament interessant no era pas el fragment de coral, ans l'interior del vidre mateix. Malgrat el seu gruix, era gairebé tant transparent com l'aire. La superfície de vidre semblava la volta d'un cel que incloïa un altre món en petit, amb la seva atmosfera i tot. Li feia la impressió que hi podia entrar i que de fet ja hi era, juntament amb un llit de caoba i la taula plegable i el rellotge i el gravat d'acer i el pitjapapers mateix. El pitjapapers era la cambra en la qual es trobava i el coral eren les vides d'ella i la seva, immòbils en una mena d'eternitat reclosa en el centre del cristall... Tot havia transcorregut dins el pitjapapers de vidre, però la superfície n'era la volta del cel, dins la qual totes les coses flotaven en una llum suau i clara que permetia a al mirada d'estendre's a distància sense fi.

Algú havia agafat de damunt la taula el pitjapapers de vidre i l'havia esmicolat rebotent-lo per terra. El fragment de coral, un petit cargol de vermell com una poncella de rosa de sucre treta d'un pastís, havia saltat damunt la catifa. Que petit, va pensar, que petit era.

- Estan disposats tots dos a separar-se i a no tornar-se a veure mai més?
- No, va exclamar ella.

Tots dos respiraven fort però el somriure es dibuixava a les comissures dels llavis de la noia. Va romandre un instant mirant-se'l i després va fer córrer la cremallera de la seva granota. Gairebé tant depresa com ho havia imaginat, es va treure la roba i va deixar-la de banda amb un gest tant magnífic que semblava l'anihilament de tota una civilització. El seu cos de blanc que era, resplandia a la llum del sol. Es va agenollar davant d'ella i li va prendre les mans amb les seves.

- Ho has fet mai abans?
- Naturalment. Dotzenes de vegades.

El seu cor va batre fort. Dotzenes de vegades ho havia fet: li hauria plagut que haguessin estat centenars, milers de vegades. Tot allò que apuntava a la corrupció sempre l'omplia d'una esperança ferotge. Si els hagués pogut infectar tots plegats de lepra o sífilis, amb quin gust ho hauria fet. Com els infectaria, els debilitaria, els corcaria.

- Escolta, com més homes hauràs conegut més jo t'estimaré. Em comprens? Odio la puresa, odio els qui son bons! No voldria que existís cap classe de virtut enlloc. M'agradaria que tothom fos corromput fins al moll dels ossos.
- Així doncs, estimat, jo et complauré. Soc corrompuda fins el moll dels ossos.
- T'agrada de fer això? Vull dir no pas amb mi precisament, sinó la cosa per ella mateixa.
- M'hi deleixo.

Era molt més d'allò que esperava saber. No simplement l'amor d'una persona, sinó l'instint animal, el desig simple i indistint: aquesta era la força que podia esmicolar el Partit a trossos. Va pressionar-la damunt l'herba enmig dels jacints caiguts. Aquest cop ja no hi havia cap dificultat. Ara, llurs respiracions anheloses havien recobrat el ritme normal i van separar-se en una mena de defalliment joiós. El sol semblava que cremava més, tots dos tenien son.

Segons ella tot rutllava entorn de la pròpia sexualitat. Quan folles, malbarates energia i després et

sents content i no voldries fer mal per cap motiu. Ells no poden suportar que et sentis així. Voldrien que sembre rebentessis d'energia. Totes aquestes marxes amunt i avall, aquests aplaudiments i aquest bellugueig de banderes és simplement l'agror de l'instint frustrat.

Ella va abraçar-lo amb tota la força del seu cos i dels seus membres, com si li volgués infondre coratge amb la calor del seu cos. Ell no va obrir els ulls tot seguit.

Antigament pensava, un home mirava el cos d'una noia i veia que era desitjable, i aquí s'acabava tot el procés. Però avui un no pot pas tenir un amor pur o un pur desig. No hi havia una sola emoció pura, ja que totes anaven barrejades amb la por i amb l'odi. Les seves abraçades havien significat una batalla i el clímax d'una victòria. Havien estat una fuetada contra el Partit. Eren un fet polític.

Durant un moment va tenir la impressió que tornava a escometre'l el malson que tants cops l'havia fet sofrir en el decurs de la seva vida. Era sempre aproximadament el mateix. Es trobava davant d'un mur de foscor, i a l'altra banda hi havia una cosa insuportable, una cosa que era massa horrorosa per plantar-li cara.

La sensació predominant durant el son era sempre d'autodecepció, ja que no sabia què hi havia darrera el mur de foscor.

Amb un esforç mortal, com el d'arrancar-se un tros del propi cervell s'hauria vist en cor de treure a la llum aquella cosa.

Sempre es despertava sense descobrir què era allò.

– Et recordes d'aquells moments de pànic que solies passar tot somiant? Tenies davant teu un mur de foscor i un soroll com d'uns braols a les orelles. Hi havia una cosa terrible a l'altra banda del mur. Sabies que tu sabies què era allò, però no et veies en cor de treure-ho a la llum.

Habitació 101.

– Què hi ha a l'habitació 101?

– Ja saps què hi ha a l'habitació 101.

Tothom ho sap què hi ha a l'habitació 101. Em vas preguntar una vegada què hi havia a l'habitació 101. Jo et vaig contestar que ja sabies la resposta. Tothom ho sap. La cosa que hi ha a l'habitació 101 és la cosa més terrible del món.

La cosa més terrible del món varia d'individu a individu.

Per el teu cas s'escau que la cosa més terrible del món són les rates. Eren rates allò que hi havia a l'altra banda del mur.

Li va semblar que els budells se li aigualien.

– Ara faràs allò que t'han demanat que facis.

– Però què és allò, què és? Com ho puc fer si jo no sé què és?

Sentia la sang martellejant-li les orelles. Tenia la sensació de seure en la més completa solitud. Era

al mig d'una gran planúria buida, un desert ben pla, xop de sol, a través del qual tots els sons li arribaven des de distàncies immenses. No obstant això la gàbia de les rates encara no era a dos metres de distància. Eren unes rates enormes. Tenien l'edat en què el morro se'ls aplanava i endureix i el pelatge es torna terrós en comptes de gris.

Les rates ataquen la gent miserable i depauperada. Demostren una intel·ligència astoradora a conèixer quan el ser humà és indefens. Ara eren a menys d'un metre de la cara d'ell.

– He pitjat la primera palanca. La careta quedarà ajustada a la teva cara sense deixar cap sortida. Quan pitgi l'altra palanca, la porta de la gàbia s'aixecarà enlaire. Aquestes bèsties afamades en sortiran com bales. Saltaran a la teva cara i s'hi clavaràn. De vegades ataquen primerament als ulls. De vegades foraden les galtes i devoren la llengua.

La gàbia era més a prop. Era a tocar.

Va lluitar amb fúria contra el propi pànic.

Pensar, pensar, bé que em quedi una fracció de segon... pensar era la seva única esperança.

Tot d'un cop l'olor bruta i repugnant de les bèsties va topar els seus narius. Un atac violent de nàusea li va fer perdre gairebé els sentits. Tot s'havia tornat negre. Per un instant va convertir-se en un animal enfollit i cridaner. Malgrat tot va sortir d'aquella negror havent comprès una idea.

Hi havia una manera, només una per a salvar-se. Calia interposar un altre ser humà, el cos d'un altre ser humà entre ell i les rates. La careta era arran de la seva cara.

No, no era un consol, solament una esperança, un minso fragment d'esperança. Massa tard, potser massa tard. Però havia comprès sobtadament que en tot el món només hi havia una sola persona a la qual podia traspasar el seu càstig... un sol cos humà que podia interposar entre el d'ell i les rates. I heus aquí que cridava en frenesí una vegada i una altra.

– Feu-ho a ella, feu-ho a ella. No pas a mi. No m'importa allò que li vulgueu fer. Talleu-la a trossos, trinxeu-la amb osso i tot. No pas a mi, a ella, no pas jo!

S'havia refugiat en unes fondàries enormes, lluny de les rates. Encara era lliga a la cadira però havia travessat el paviment les parets de l'edifici, la terra, els oceans, l'atmosfera, fins arribar a l'espai exterior, a les grans immensitats entre les estrelles... sempre lluny, lluny, lluny de les rates.

– No et facis pas il·lusions, no te'n sortiràs encara que et lliuris completament a nosaltres. Ningú que ha anat per mal camí una vegada no es pot salvar. Compren-ho per endavant. Et reduïrem fins a un punt des del qual no és possible de tornar enrere. No podràs recuperar-te de les coses que et passaran encara que visquis mil anys.

Mai més no seràs capaç d'experimentar un sentiment genuïnament humà. Tot morirà dintre teu. Mai més no seràs capaç d'experimentar l'amor, l'amistat, la joia de viure, la riassa, la curiositat, el coratge o la virtut. Seràs buit. I després que t'haurem buidat t'omplirem de nosaltres mateixos.

Vindria un nou dolor, una nova mena de dolor. Va posar una mà confortant, gairebé amiga, damunt la seva.

– Ara no et farem mal. Mira els meus ulls fixament.

En el precís moment va produir-se una explosió devastadora o una cosa semblant a una explosió, si bé no era segur que hi hagués hagut cap soroll. Indubtablement havia esclatat un llampec enlluernador. No havia experimentat cap mena de dolor, però va quedar aclaparat. Va tenir la curiosa sensació que era precisament la seva esquena la que havia rebut l'impacte. Un cop terrorífic, indolor, l'havia deixat completament aplanat. Al mateix temps dins el cap li havia passat una cosa estranya. Mentre els ulls li adquirien novament la capacitat d'enfocament, va recordar-se de qui era i on es trobava i va reconèixer el rostre que aguaitava fixament el seu; però en un punt o altre s'havia obert un ample espai de buidor, com si li haguessin arrancat un tros de cervell.

– Nosaltres fem el cervell perfecte abans de fer-lo explotar. El mot d'ordre del vell despotisme era: NO FARÀS. El mot d'ordre del totalitarisme era: FES. El nostre és: ETS. Ets una esquerra del motllo, una taca que ha d'ésser esborrada. No t'acabo de dir que nosaltres som diferents dels perseguidors dels temps passats? No ens acontentem amb una obediència negativa ni encara amb la submissió més abjecta. No destruïm l'heretge a causa de resistir-nos, mentre ens resisteix nosaltres no el destruïm. El convertim, capturem la seva disposició interior, el refem. Cremem tot mal i tot engany que hi ha en ell, el conduïm de nou al nostre costat no sols en aparença, sinó sincerament, en cos i ànima. Abans de matar-lo el fem un dels nostres. Nosaltres fem el cervell perfecte abans de fer-lo explotar.

No importen els fets externs; a nosaltres ens interessen els pensaments. No destruïm simplement els nostres enemics; els canviem.

Totes les confessions que es fan aquí son sinceres. Nosaltres les fem sinceres.

I la posteritat no sentirà mai parlar de tu. T'esfumars del corrent de la Història sense deixar rastre. Et convertiràs en gas i et dissoldràs dins l'estratosfera. No quedarà res de tu: cap nom als registres cap record en els pensaments dels qui viuen. Quedaràs anihilat, tant en el passat com en el futur. No hauràs existit mai.

La imaginació se li va escórrer dins la laberíntica paraula pensadoble. Saber i no saber, ésser conscient de tota la veritat i alhora dir mentides construïdes amb tota cura; mantenir simultàniament dues opinions que s'excloïen mútuament; saber que eren contradictòries i creure-les totes dues; usar la lògica contra la lògica; repudiar la moralitat tot apel·lant-hi; creure que la democràcia era impossible i que el Partit era el guardià de la democràcia; oblidar tot el que calia oblidar i tornar-hi a pensar després, quan hi havia necessitat i altre cop ben aviat oblidar-ho de nou: i més que res, aplicar el mateix procés al procés mateix. Era el capdamunt de la subtileza: induir la incosciença

conscienciosament, i després, altra vegada esdevenir inconscient de l'acte d'hipnosi que us acabeu de provocar. Qui controla el passat controla el futur i el que controla el present controla el passat. La cosa més terrible era que tot plegat també podia ésser veritat. Si el Partit podia remenar el passat i afirmar de tal o tal altre esdeveniment que mai no havia succeït, ¿no era una facultat més aterridora que la simple tortura o que la mort?

El procés ha d'ésser conscient, car altrament no es realitzaria amb suficient precisió, però també cal que sigui inconscient, car aleshores aniria acompanyat d'un sentiment de falsedat i per conseqüent de culpabilitat. Dir mentides deliberades i creure-les sincerament, oblidar-se de tot fet que ha esdevingut inconvenient, i després, quan torna a ésser necessari, prescindir de l'oblit tot el temps que calgui, negar l'existència de la realitat objectiva i mentrestant tenir en compte la realitat que es nega... tot això és absolutament necessari. Fins quan és emprada la paraula pensadoble cal exercitar la pensadoble, ja que en usar aquesta paraula hom admet que coqueteja amb la realitat, amb un pur acte de pensadoble hom n'esborra aquest coneixement... i així indefinidament, fent jugar a saltar i parar la mentida i la veritat. Al cap i a la fi ha estat per mitjà de la pensadoble que el partit s'ha vist en cor i s'hi veurà durant milers d'anys de deturar el curs de la història.

Solament amb la conciliació de les contradiccions els dirigents podran mantenir el poder indefinidament. De cap més maner no podien rompre el vell cicle. Si volen evitar per sempre més la igualtat humana, si els de dalt han de conservar llurs llocs permanentment, aleshores cal que les condicions mentals prevalents siguin controlades per la follia.

Números u coma, cinc coma, set aprovat completament punt. Suggestió continguda número sis dobleplus ridícula vorejant crim-de-prensa cancel·lar punt. Improcedir construccionable abanstenir plusple estima maquinària amunt punt. Fi missatge.

– No comprens la bellesa de la destrucció de les paraules? Ja ho saps que la novaparla és l'únic llenguatge del món el vocabulari del qual cada any es torna més petit? Cada any més i més pocs mots i cada vegada el cercle de la consciència esdevindrà més restringit.

Et deus pensar, que la nostra tasca primordial és d'inventar paraules noves. De cap manera. Nosaltres destruïm les paraules: reguitzells de paraules, centenars de paraules cada dia. Anem descarnant el llenguatge fins arribar als ossos. L'Onzena edició no contindrà ni una sola paraula que resulti antiquada abans de l'any 2050.

És molt bonic això de destruir mots. No cal dir-ho, la gran reducció es fa en els verbs i els adjectius, però també caldrà bandejar centenars de substantius. No n'hi ha prou amb els sinònims; existeixen també els antònims. Perquè quina justificació pot tenir una paraula que només és la contrària d'una altra. Una paraula ja incou en ella mateixa la que li és contrària. “Bo” per exemple. Disposant d'una paraula com bo, quina necessitat tenim d'una paraula com “dolent”? “Inbo” serveix molt bé, millor

perquè és exactament el seu contrari mentre que l'altre no ho és. I també en cas de necessitar una versió més categòrica de “bo”, a què condueix d'usar una rècula de mots de significació dubtosa com “excel·lent” i “esplèndid” i d'altres per l'estil? “Plusbo” és molt significatiu o bé “dobleplusbo” si en necessiteu un de més fort. Cal dir que avui encara usem aquestes paraules, però a l'edició final de la Novaparla, ja no existiran. Al final la noció completa de la bondat o la maldat serà coberta amb sis paraules solament; en realitat una de sola. Veus, com és de bonic això?

La revolució serà completada quan el llenguatge serà perfecte. La Novaparla és el Socang i el Socang és la Novaparla. Se t'ha ocorregut mai de pensar que cap a l'any 2050 no hi haurà ni un sol ésser humà vivent que pugui entendre una conversa com la que sostenim ara? Cap al 2050 ja haurà desaparegut tot coneixement pràctic de la Parlavella. Tota la literatura del Passat serà destruïda. Chaucer, Shakespeare, Milton, Byron figuraran solament en versió Novaparla modificades no purament en els detalls, sinó transformades substancialment i completament tergiversades. Fins la literatura del Partit canviarà. I els eslògans també. Serà admissible un eslògan com “la llibertat és esclavitud” quan el concepte de llibertat sigui abolit? Les condicions del pensament seran diferents. De fet no existirà el pensament, almenys tal com l'entendem avui. L'ortodòxia significa no pensar; no pas necessitat de pensar. L'ortodòxia vol dir incosciença.

Cada reducció és una adquisició, puix que com més petit era el camp on poder escollir més petita esdevenia la temptació de preocupar-se'n. S'esperava aconseguir al capdavant una parla articulada que sortís de la laringe sense involucrar en absolut la participació dels centres cerebrals més elevats.

Times 17-3-84 gg. discurs malredactat africa rectificar

Times 19-12-83 prediccions p3a 4t trimestre 83 errata impremta verificar versió corrent

Times 14-2-84 miniabun malcitad xocolata rectificar

Times 3-12-83 El reportatge gg ordre dia dobleplusinbo refers impersones reescriure total stsup antearxivat.

– Què et passa?

– Somiava... va començar ell... Però es va aturar de cop.

Era massa complicat per a dir-ho amb paraules. Hi havia el somni pròpiament dit i un record molt lligat amb aquest que havia començat a rondar-li per dins el cap moment després de desesperar-se.

El seu somni era dels d'aquella mena que tot i desenvolupar-se dins l'ambient propi dels somnis, son una continuació de la pròpia vida intel·lectual i en els qual un és conscient dels fets i idees que un cop despert encara semblen noves i vàlides.

Li hauria plagut continuar parlant de la seva mare; posseïa una mena de noblesa, una certa puresa, degudes simplement a unes normes de conducta inspirades en la vida privada. Posseïa els seus propis sentiments, que ningú no podia alterar. No se li hauria acudit que una acció, pel fet de no conduir a cap resultat, ja no tenia sentit. Quan estimeu una persona, l'estimeu i quan no teniu res

més a donar-li li podeu donar encara el vostre amor. Quan el darrer tros de xocolata desaparegué, la seva mare va estrènyer l'infant dins els seus braços. No servia de res, no canviava res, no podia produir més xocolata, ni tampoc evitar la mort de la nena o la seva; però semblava propi d'ella de fer-ho d'aquesta manera. La dona refugiada en el bot també havia tapat el petit infant amb els seus braços, la qual cosa no el protegia pas més de les bales que un full de paper.

La cosa més terrible que havia realitzat el Paritat era la de persuadir-nos que els mers impulsos, els purs sentiments no tenien cap valor. Aquest somni encara perdurava en la seva ment, sobretot aquella abraçada protectora o cobridora que semblava incloure tota una significança en ella mateixa. El seu pensament tornava a un altre somni ocorregut dos mesos abans. Així com en el primer somni la seva mare seia al llit tapat amb el brut cobrellit blanc, amb la nena als braços, en el segon la veia asseguda en el vaixell que s'enfonsava més i més, però encara mirava el fill a través de l'aigua cada cop més fosca.

Allò que valia eren les relacions individuals i així un gest completament ineficaç, una abraçada, una llàgrima, una paraula dita a un home que és mort, tenien en ells mateixos un valor. El poble, va pensar tot d'un cop, havia conservat aquesta característica. No guardaven lleialtat a un partit, a una idea, a un país; eren lleials l'un a l'altre. Per primer cop a la vida no menyspreava al poble ni el jutjava com una força inerta que un dia podia irrompre a la vida i regenerar el món. El poble havia romàs humà. No s'havia endurit interiorment. Conservava les emocions primitives que ell mateix havia de tornar a aprendre amb esforç conscient. I mentre pensava això va recordar, no pas amb massa lògica, que setmanes abans havia vist a terra una mà tallada pel monyó i li havia clavat una puntada de peu per fer-la caure a la cuneta com si s'hagués tractat d'un tronxo de col.

- Et recordes, -va dir ell- d'aquell tord que va cantar per nosaltres, la primera vegada, a l'entrada del bosc?
- No cantava per nosaltres, -va dir ella-. Cantava per ell de plaer que hi sentia. Però ni això, cantava simplement.

Els ocells cantaven, el poble cantava, el Partit no cantava. Arreu del món, a Londres i a Nova York, a l'Àfrica i al Brasil, a les terres misterioses i prohibides de més enllà de les fronteres, als carrers de París i de Berlín, als pobles de la immensa planúria de Rússia, als basars de la Xina i del Japó, a tot arreu quedava la mateixa figura valenta i inconquerible, deformada per l'esforç i els infantaments, afeixugada pels treballs des del naixement fins a la mort, però que cantava encara. D'aquests lloms revinguts sortiria, havia de sortir un dia, la raça dels sers conscients. Vosaltres éreu els morts; el futur era d'ells. Però podíeu participar d'aquest futur si conservàveu l'enteniment clar com ells mantenien vius llurs cossos i us transmetíeu la pura ensenyança de que dos i dos fan quatre.

En aquest ample i lluminós somni tota la seva vida semblava desplegar-se davant d'ell com el paisatge d'un capvespre d'estiu després de la pluja. El somni incloïa, en certa manera, indubtablement hi consistia el gest del braç fet per la seva mare i repetit trenta anys més tard per la dona jueva que havia vist al noticiari cinematogràfic, el qual consistia a protegir de les bales el cos del filllet abans que els helicòpters els trossegessin tots dos.

- Nosaltres som els morts, -va dir ell-.
- Nosaltres som els morts, -va dir ella, submisa com un eco-.
- Vosaltres sou els morts, -va dir una veu de ferro darrera d'ella-.
- És darrera el quadre, -va dir ella-.
- És darrera el quadre, -va dir la veu-.

Sabia que tard o d'hora hauria d'obeir les consignes. Demà mateix potser, potser al cap de molt de temps... no ho sabia de segur. Això que succeïa, només era el resultat d'un procés que havia començat ja feia molts anys. El primer pas havia consistit en un pensament secret, involuntari, i el segon l'havia fet quan va obrir el diari. S'havia desplaçat dels pensaments a les paraules i ara de les paraules passava als fets.

El pas darrer seria la cosa que li esdevindria al Ministeri de l'Amor.

Ho acceptava. El fi anava inclòs en els començaments. Ara que, tot plegat era espantós; o més ben dit, era així com tastar per endavant la mort, així com perdre un tros de la pròpia vida. Ja quan parlava amb ell, quan va quedar-li gravada la significació dels mots, havia sentit que un fred tremolor s'emparava del seu cos. Li semblava que anava entrant en la humitat del sepulcre, i el fet d'haver sabut sempre que aquí hi havia la tomba que l'esperava, no millorava res.

- Com pot un home assegurar el seu domini sobre un altre, -li havia preguntat-.
- Fent-lo sofrir, havia contestat.
- Exactament. Fent-lo sofrir. No n'hi ha prou amb l'obediència. Mentre no sofreixi, com pots estar segur que obeeix la teva voluntat i no la seva? El domini consisteix a infligir-li càstigs i humiliacions. El domini vol dir fer trossos les intel·ligències dels homes i reconstruir els fragments en la forma que ens plagui. Comences a comprendre, per tant, quina mena de món anem creant? És exactament el contrari de les estúpides utopies hedonístiques imaginades pels vells reformadors.

Un món de por, de traïció i de turment, un món que a mesura que es refini més i més, no serà menys, sinó més venjatiu.

El progrés dins el nostre món serà un progrés cap al dolor. Les antigues civilitzacions es ventaven d'ésser fundades damunt l'amor o la justícia. La nostra és fundada damunt l'odi. En el nostre món no existirà cap sentiment llevat de la por, la ràbia, el triomf i el propi menyspreu. Tot allò altre ho destruïrem... tot. Ara hem bandejat les formes de pensar que havien subsistit des d'abans de la

Revolució. Hem romput els lligams entre fills i pares, entre home i home i entre home i dona. Ja ningú no es fia de la pròpia dona o dels fills o dels amics, però en el futur no existiran les esposes ni els amics. Els fills seran presos a llurs mares al moment de néixer, tal com prenem els ous a les gallines. Arrencarem l'instint sexual. La procreació es convertirà en una formalitat anual així com la renovació de la targeta de racionament. Abolirem l'orgasme. Els nostres neuròlegs ja hi treballen. No existirà l'amor, llevat de l'Amor al Gran Germà. No hi haurà rialles llevat de la rialla del triomf damunt l'enemic vençut. No hi haurà art, ni literatura, ni ciència. No hi haurà distinció entre la bellesa i la lletjor. No existirà la curiositat ni la joia del procés de la vida. Tots els plaers que ens facin nosa seran destruïts. Però sempre -no ho oblidis- sempre existirà la intoxicació del poder, la qual cosa creixerà constantment i constantment esdevindrà més subtil. Sempre, a qualsevol moment, hi haurà l'emoció de la victòria, la sensació de trepitjar un enemic indefens. Si vols una il·lustració d'aquest futur, imagina't unes botes que passen damunt una cara humana, per sempre. I recorda que això és per sempre. Sempre hi haurà una cara a punt per a ser trepitjada. Sempre tindrem aquí l'heretge, l'enemic de la societat, a fi que el puguem rebatre i humiliar novament. Tot allò que has sofert d'ençà que ets amb nosaltres... tot continuarà, però pitjor. L'espionatge, les traïcions, les detencions, les tortures, les execucions i les desaparicions no s'acabaran mai. Hi haurà el mon del terror així com hi haurà el mon del triomf.

El drama que hem representat tu i jo i que fa set anys que dura, serà representat una vegada i una altra, generació darrera generació cada cop en una forma més subtil. Sempre tindrem els heretges a mercè nostra i cridaran de dolor, abatuts, menyspreables... per a acabar completament penedit, salvats d'ells mateixos, arrossegant-se per pròpia voluntat als nostres peus. Un món de victòria darrera victòria, de triomf darrera triomf. Un inacabable tibar i tibar i tibar les regnes del poder. Ara comences a entendre, ho veig, a què s'assemblarà aquest món. Però a l'últim farà més que comprendre, tu l'acceptaràs, el desitjaràs i en formarà part.

- Tothom confessa sempre. No ho pots evitar. Et torturaran. No em refereixo a la confessió. La confessió no és cap traïció. El que facis o diguis no té cap importància; només els sentiments en tenen d'importància. Si ells podien impedir que jo t'estimés aquesta fora la veritable traïció. Això no ho poden fer. És l'única cosa que no poden fer. Ells poden aconseguir que ho diguis tot, tot, però no et poden obligar a creure-ho. No poden ficar-se dins el teu interior.
- No -va dir ell- no. És completament cert. No es poden ficar dintre teu. Si pots sentir com és d'important de romandre sempre humà, encara que no condueixi a cap resultat, pots dir que els has vençut.

Era prompte a confessar-ho tot, a comprometre tothom. Altrament, en cert sentit era veritat. Era

veritat que havia estat enemic del Partit, i als ulls del Partit no existia la distinció entre pensaments i obres.

El colze! Va caure de genolls, gairebé paralitzat, mentre estrenyia amb l'altra mà el colze pataquejat. Totes les coses havien fet explosió dins una llum groga. Ja tenia els ulls ben oberts, però només gradualment prenia consciència d'allò que l'envoltava. Tenia la impressió que entrava nedant en aquesta habitació des d'un món completament diferent, una mena de món submarí submergit a una gran profunditat. Quant de temps hi havia estat. Ell no ho sabia.

No podia recordar quantes vegades l'havien pataquejat, quanta estona havien durat els cops. Tenia al costat cinc o sis homes alhora. De vegades eren els cops de puny, de vegades les porres, de vegades les vergues d'acer, de vegades les sabates. De vegades queia rodolant per terra, envilit com una bèstia, retorçant el cos en un inacabable, desesperat esforç per evitar les puntades de peu, però amb això només aconseguia d'encaixar més i més cops de peu a les costelles, al ventre, als colzes, als ossos de les cames, a l'engonal, als testicles, a l'espina i al còccix. Li clavaven bufetades, li cargolaven les orelles, li estiraven els cabells, l'obligaven a quedar-se dret damunt una sola cama, no el deixaven orinar i li projectaven a la cara una llum vivíssima fins que els ulls se li omplien de llàgrimes; tot plegat no tenia altra finalitat que humiliar-lo i reduir la seva capacitat d'argumentar i raonar.

– I tu et consideres un home?

– Sí.

– Si tu ets un home ets el darrer home. S'ha acabat la teva mena i nosaltres en som els hereus. No comprens que ets sol? Ets fora de la història, ets inexistent. I et consideres tu mateix superior a nosaltres malgrat les nostres mentides i la nostra crueltat?

– Sí, em considero superior.

– Ets el darrer home. Ets el custodi de l'esperit humà. Ara et veuràs tal com ets.

Va deturar-se perquè estava horroritzat. Un ser encorbat de color gris, semblant a un esquelet es dirigia cap a ell.

– Estàs podrit, -li va dir-. Et vas descomponent de mica en mica. Qui ets tu? Un sac d'immundícia. Ara gira't i mira't altra vegada al mirall. Saps què és aquesta cosa que tens davant teu? És el darrer home. Si ets humà, heus aquí la humanitat.

Fan ben fet de dir-m'ho, ens cal saber-ho tot. No comprèn que fins i tot en el cas que ell pugui sobreviure, seria en certa manera una persona diferent? Ens podem veure obligats a

procurar-li una nova identitat. La seva cara, els seus moviments, la forma de les seves mans, el color del cabell... fins la seva veu seran diferents. I vostè mateixa possiblement esdevindrà una persona distinta. Els nostres cirurgians son capaços de transformar tant la gent que els poden fer desconeguts. De vegades es fa necessari. De vegades també els amputem un membre.

Perquè et penses que portem la gent aquí?

No, no pas purament per arrancar-los una confessió, no pas per castigar-los. Vols que et digui perquè t'hi hem dut? Per guarir-te, per salvar-te. Ningú surt de les nostres mans sense ésser completament guarit. Però jo et dic que la realitat mateix no és exterior. La realitat existeix dins la ment de l'home, enlloc més. Però no pas en la ment individual, solament en la ment del Partit, que és col·lectiva i immortal. Tot allò que el Partit accepta com a veritat és veritat. És impossible de veure la realitat llevat de veure-la a través dels ulls del Partit. Requereix un acte d'autodestrucció, un esforç de la voluntat. Cal que t'humiliïs abans d'ésser guarit.

Ara nosaltres ja no sabem pels documents res dels anys abans de la Revolució. Tot escrit ha estat destruït o falsificat; tot llibre, escrit de nou; tota pintura, repintada; tota estàtua i carrer i edifici han estat batejat amb altres noms i tota data alterada. I aquest procés continua un dia darrera l'altre i minut darrera minut. La Història s'ha encallat. Només existeix un present inacabable en el qual el Partit sempre té raó.

El passat és tot allò que el Partit no ha volgut convertir en passat.

Cal recordar que els fets van succeir de forma volguda. I si és necessari de reformar la pròpia memòria o d'ajustar-la als documents escrits, també es fa necessari d'haver-ho fet.

– Ells no poden arribar al teu interior, -havia dit ella-.

Però ells podien arribar-hi.

– El que ara et passa aquí és per sempre, -havia dit-.

Era veritat. Hi havia coses, els propis actes, dels quals un no es podia refer. Et mataven quelcom dintre teu: ho cremaven, ho cauteritzaven. Tant era, tot igual! Haurien pogut ajeure's a terra i fer allò, si els hagués plagut. Ell va sentir un calfred d'horror a aquest sol pensament. Ella no responia de cap manera al contacte del braç d'ell.

– T'he traït -va dir ella sense embuts-.

– T'he traït -va dir ell-.

Al cap d'un moment, va deixar que unes quantes persones s'interposessin entre ells dos. Va intentar, sense gaire interès, d'aconseguir-la un altre cop, però va afluixar el pas, es va girar i va emprendre la direcció contrària.

Va obrir els ulls i va mirar-lo amb agraïment. En mirar aquella cara ferrenya i arrugada, tan lletja i tant intel·ligent, semblava que el cor li donava tombs.

– És una estúpidesa!

El Partit cerca el poder enterament a profit propi. No tenim cap interès en el bé dels altres, només ens interessa el poder. No pas la riquesa, o el benestar, o la vida llarga, o la felicitat: només el poder, el pur poder.

Potser un no necessitava tant d'ésser estimat com d'ésser comprès. Ell l'havia torturat fins els límits de la follia, i amb una mica més l'hauria matat. Però tant li feia.

– El poder no és un mitjà, és un fi. No s'estableix una dictadura amb el propòsit de salvaguardar una revolució; es fa una revolució amb la finalitat d'establir una dictadura. L'objecte de la persecució és la persecució. L'objecte de la tortura és la tortura. L'objecte del poder és el poder.

Ja sabia per endavant allò que es disposava a dir. Que el partit no cercava el poder a profit propi sinó només pel bé de la majoria. El cercava perquè els homes de la massa eren éssers fràgils i covards que no podien suportar la llibertat enfront de la veritat i havien d'ésser governat i entabanats sistemàticament per altres de més forts. Que l'alternativa en què es debatia la humanitat era entre la llibertat i la felicitat i que per la gran majoria d'homes la felicitat era preferible. Que el Partit era l'etern custodi dels febles, un estament que perseguia uns fins excel·lents per camins tortuosos, que sacrificava el propi benestar al dels altres.

Tot el que un en sabia era que el tret sempre venia darrera: sempre darrera el clatell sense avisar, mentre un passava pel corredor d'una cel·la a una altra.

L'heretgia de les heretgies era el sentit comú. I la cosa més terrible era no pas que us matessin per pensar altrament, sinó que ells poguessin tenir raó. Perquè al cap i a la fi, com sabem dos i dos fan quatre, o la forma en què actua la força de la gravetat, o que el passat és inalterable? Si el passat i el món exterior existeixen només dins la ment i si aquesta ment és controlable..., què, aleshores?

Si s'hagués pogut moure hauria estirat una mà i l'hauria deixada reposar en el seu braç.

No l'havia estimat mai tant com ara, i no sols perquè li havia deturat el dolor. L'antic pressentiment que no importava al capdavall si era un amic o un enemic havia sorgit novament. Era una persona

amb qui es podia parlar.

En un cert sentit havia anat més enllà de l'amistat: havien arribat a la intimitat. En un sentit o altre, si bé era impossible de dir-ho amb els molts veritables; aquest era el lloc on es podien veure i parlar.

– La primera cosa que cal comprendre és que el poder és col·lectiu. L'individu solament deté el poder en la mesura que deixa d'ésser individu. Ja coneixes l'eslògan del Partit: la llibertat és esclavitud. Els termes són reversibles: L'esclavitud és llibertat.

No ho fa veure, no és cap hipòcrita, creu totes les paraules que diu. El que l'oprimia més era la consciència de la seva pròpia inferioritat intel·lectual. L'enteniment d'ell contenia l'enteniment seu.

Sol, -lliure- el ser humà sempre és vençut. I ha d'ésser així, ja tot ésser humà és destinat a la mort. Però si és capaç de sotmetre's completament i totalment, si pot esquivar la seva identitat, si es pot submergir talment dins el Partit que sigui el Partit, aleshores esdevé totpoderós i immortal.

Però en aquest cas, ¿Com podia ésser veritat que fos boig?

La segona cosa que cal comprendre és que el poder vol dir poder sobre els éssers humans. Sobre el cos, però més que res sobre l'enteniment.

– Com ho puc evitar? Com puc evitar allò que hi ha davant els meus ulls? Dos i dos fan quatre.

– De vegades. De vegades fan cinc. De vegades fan tres. De vegades, tres i cinc al mateix temps. T'hi has d'esforçar.

Nosaltres t'hem abatut. Nosaltres t'hem doblegat. Ja veus com és el teu cos. I el teu enteniment es troba en una situació semblant.

Va començar d'escriure els pensaments que li passaven pel cap. Primerament va escriure amb unes majúscules grosses i irregulars:

LA LLIBERTAT ÉS ESCLAVITUD

i després, gairebé sense parar va escriure a sota:

DOS I DOS FAN CINC

Un dia va tenir un somni estrany, meravellós. Caminava per un corredor esperant rebre la bala. Sabia que li vindria al moment següent. Totes les seves coses havien quedat classificades, suavitzades i perdonades. Ja no hi hauria més dubtes, ni més discussions, ni més sofriments ni més por. Se sentia fort i valent. Caminava sense dificultats, joiós dels seus moviments amb la impressió de caminar a ple sol. Ja no es trobava dins els estrets corredors del Ministeri de l'Amor: era en un

passatge grandios, il·luminat pel sol, d'un quilòmetre d'amplada, per on feia camí en una mena d'embriaguesa produïda per les drogues.

Però no! El seu coratge semblava obstinar-se sobtadament en les pròpies conviccions. Ell tenia raó. Els altres eren els equivocats i ell tenia raó. Calia defensar l'evidència, la simplicitat i la veritat. La veritat sempre és veritat, vet-ho aquí.

La llibertat és la llibertat de dir que dos i dos fan quatre. Això concedit, tota la resta segueix automàticament.

La veu de la telepantalla encara anava contant notícies de presoners, del botí i del carnatge, però la cridòria del carrer ja havia minvat una mica.

Immòbil dins el seu somni benaurat, no parava esment de com li omplien el vas. Ja no corria pel carrer, ja no s'esgargamellava cridant. Havia torna amb totes les seves malifetes perdonades, amb l'ànima blanca com la neu. Era al banquet dels acusats, davant del públic i ho confessava tot i denunciava tothom. Caminava per un corredor revestit de blanca rajola de València amb la sensació d'anar caminant sota els raigs del sol i amb un guàrdia armat darrera seu.

La bala, tant de temps esperada, li entrava al cervell.

Va escriure:

Fins que esdevinguin conscients no es rebel·laran, i fins després d'haver-se rebel·lat no poden esdevenir conscients.

Oh equivocació cruel, malaguanyada! Oh esgarriament tossut i obstinat, lluny del pit ple d'amor.

La guerra pel fet d'ésser continuada ha deixat d'existir.

Dues llàgrimes pudents de ginebra van rodar-li avall pels dos costats del nas.

El seny no és una cosa d'estadístiques.

Però tot anava bé, tot quedava molt bé, la lluita havia acabat. Havia guanyat la victòria sobre ell mateix.

Els llibres millors son aquells que et diuen allò que ja saps.

Ens trobarem en un indret on no hi ha fosc.

